

Wouter Stapel

Deze zomer heeft ons weer eens met de neus op het feit gedrukt dat er grenzen zijn aan hoeveel water onze riolen en watergangen kunnen verwerken. Dat heeft op veel plaatsen de discussie aangewakkerd over de wenselijkheid van extra maatregelen tegen wateroverlast.

Eerlijk delen

Het is voor een leek makkelijker om vragen te stellen dan het voor een vakman is om ze te beantwoorden. Hoe bepalen we wat optimaal is? Kunnen we risico's goed genoeg inschatten? Hoe betrouwbaar zijn onze modellen? Hoe wegen we de belangen? En wie gaat dat betalen? Ik gooi eens een paar balletjes op.

Overstorten ontsluiten

Droge voeten zijn gebaat bij zo veel mogelijk ontlastpunten (overstorten) van de riolering richting het oppervlaktewater. Voor de waterkwaliteit zijn overstorten vaak juist ongewenst. Deze twee doelen van de riolering (droge voeten en schoon water) bijten elkaar dus. Dat vraagt om een nieuwe afweging van belangen. In het verleden zijn ten behoeve van de oppervlaktewaterkwaliteit veel overstorten dichtgezet. De kans op wateroverlast is daardoor toegenomen. De regendruppel moet immers een langere weg afleggen om bij de overstort te komen. En een langere weg leidt tot meer opstuwning en bij extreme neerslag dus tot meer water op straat. Deze gesloten overstorten weer open zetten of zelfs nieuwe creëren, zodanig dat ze alleen bij extreme neerslag in werking treden, kan de wateroverlast fors verminderen. Dat werkt natuurlijk alleen als er in het oppervlaktewater nog buffervolume beschikbaar is en dat is niet altijd het geval.

Bewoonbaar?

Het liefst lossen we wateroverlast op met goedkope maatregelen zoals het creëren van extra ontlastpunten naar het oppervlaktewater en het bergen van water op het maaiveld. Of we isoleren een laaggelegen locatie door er drempels omheen te leggen en er een apart bemalingsgebied van te maken. (Dat is al een stuk duurder.) Soms is er echter geen gemakkelijke en betaalbare oplossing beschikbaar en kosten de benodigde maatregelen een veelvoud van de schade die ermee wordt voorkomen. Schade accepteren en vergoeden is dan een voordelige optie.

Met alleen een nuchtere afweging van kosten en baten kunnen we echter niet volstaan. Belangrijk is welke risico's we accepteren: Alleen kortdurende hinder door een ondergelopen straat? Schade doordat water woningen en bedrijven binnenstroomt? En mag er überhaupt gevaar

ontstaan doordat belangrijke verkeersaders voor hulpdiensten worden geblokkeerd? Of doordat weggedrukte putdeksels in een ondergelopen straat valkuilen vormen voor voetgangers, fietsers en auto's?

Hoe vaak mag overlast optreden zonder dat het onleefbaar wordt? De ultieme consequentie kan zijn dat we een plek onbewoonbaar verklaren: Te grote risico's, niet leefbaar, kosten van maatregelen onverantwoord hoog. Die keuze zullen we met een veranderend klimaat en vooral op plekken waar de bodem daalt steeds vaker moeten maken.

Wie gaat dat betalen?

Alles doen wat technisch mogelijk is, is dus niet altijd financieel verantwoord. Er zijn plekken waar je een hoger risico op overlast en schade moet accepteren. De kosten van die extra schade kan je niet zomaar neerleggen bij degene die daar woont of bij haar of zijn verzekeraar. Een voorstel: De overheid vergoedt de schade die het gevolg is van een bewust lager gekozen beschermingsniveau. Dat kan gemakkelijk uit de bespaarde kosten van niet getroffen maatregelen. Procedures moeten hierbij kort en helder zijn om draagvlak te behouden. De verzekering dekt alleen de schade die daar bovenuit stijgt - die dus het gevolg is van zeer extreme neerslag. Dat houdt de premies betaalbaar.

Pionieren

Deze insteek voor het betaalbaar houden en eerlijk delen van de kosten vraagt nog wel om wat pionierswerk. Hoe bepaal je het optimum tussen voorkómen en vergoeden? Wat is voor een concrete calamiteit eerlijk? En hoe ga je om met de waardedaling van huizen op locaties waar je vaker overlast accepteert? Met de buien van deze zomer is het nu een mooi moment om daarvoor de eerste stappen te zetten. Als overheid, verzekeraars en ingenieurs daarvoor de handen ineen slaan worden we daar allemaal beter van. ■